

Coronaspeck, Doomscrolling, Lockdown-Burnout, Quarantäne-Müdigkeit, Quarantini, Pandemiemüdigkeit, Coronafrisur.

Активізація використання технологій під час пандемії призвела до створення нових термінів: *Contact-Tracing-App, Cyberchondrie, Virtuelle Veranstaltungen.*

Пандемія викликала багато соціальних дискусій у суспільстві та нових явищ, які породили нові терміни: *Covidiots* та *Impfneid, Infodemie.*

Загалом, тисячі неологізмів, пов'язаних із пандемією коронавірусу показує, наскільки сильно та всебічно ця криза вплинула на всі аспекти життя людини, від здоров'я та науки до соціального життя та самої мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боса О. А. Комунікативні завдання інформативності у тексті реклами / Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць. Вип. V. К.: КНЕУ, 2003. – С. 180–184.

2. Burger, Harald (2005): *Mediensprache. Eine Einführung in Sprache und Kommunikationsformen der Massenmedien.* 3., neubearb. Aufl. (= Sammlung Goeschen 2225). Berlin/New York.

3. Duden. URL: <https://www.duden.de>

4. OWID. Neuer Wortschatz rund um die Coronapandemie. URL: <https://www.owid.de>

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ЕКОКРИТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ

Мар'яна Баневич

*асистентка кафедри англійської філології та
методики навчання англійської мови,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль, Україна*

Анастасія Худа

*студентка факультету іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль, Україна*

Незалежно від того, чи схиляється хтось до думки, що мова — це передусім когнітивна здатність (мова як «компетентність»), чи до думки, що це засіб соціальної комунікації (мова як «дія»), не можна заперечувати, що вона існує в матеріальному світі. Мова залежить від природного середовища проживання тих, хто її використовує, і вже сама ця причина вимагає

розгляду природної екології мови. Зв'язок між мовою та природною екологією є безмежно складним, і небезпека редуccionізму нависає над еколінгвістом, який наслідуюється досліджувати взаємодію між мовою та її природною екологією.

В реальному суспільстві навіть найпростіший вплив навколишнього середовища або підтримується, або трансформується соціальними силами. Це змусило Джіу Лі, Суне Стефенсен та Оуен Хуанг припустити, що: «Будь-яку спробу розглядати навіть найпростіший елемент культури як результат виключно впливу [природного] середовища слід вважати оманливою» [5, с.9]. Жодна сфера еколінгвістики не вимагає більшої обережності, ніж дослідження зв'язків мови і природи. Тим не менш, природна екологія була в центрі уваги еколінгвістики, тому, як пропонує Арран Стіббе: «Природні явища, такі як топографічні характеристики, відносини між людьми, іншими організмами та космічними явищами інтегруються в мови та культури» [7, с.7].

Також, як зазначає Альберт Бастардас-Боада: «Відношення мова–середовище, як правило, є основним центром еколінгвістики» [1, с.4]. Таким чином, цей період став свідком підвищеного інтересу до того, як мова пов'язана з природною екологією, але з радикально іншої точки зору: замість того, щоб досліджувати, як «природні» явища інтегровані в мови та культури, багато сучасних еколінгвістів віддають перевагу запитати, як мова впливає на природні явища в оточенні людини.

У працях Веньцзюань Чжоу постало питання: «Чи мовні моделі буквально впливають на виживання та добробут людського роду, а також інших видів на Землі?» [9, с.2]. Ця теза дала сучасним західним суспільствам зрозуміти руйнівні наслідки поведінки людства в його природному середовищі існування. Це також підвищило обізнаність про те, що необхідно зробити глибокі зміни в тому, як ми живемо в нашому планетарному домі.

Завдяки широким польовим дослідженням зв'язків між мовним і біологічним різноманіттям, Мюльхойслер розробив еколінгвістичний підхід, який пов'язує екологію мови з критикою мовних практик, які призводять до деградації природного середовища.

Таким чином, Мюльхойслер показав, що символічна та природна екологія мови тісно пов'язані: «Раптові зміни в символічній екології, наприклад, коли колоніальна британська імперія розвіяла рідні мови в Австралії та Тихому океані, переплітаються з різкими та незворотними змінами в тому, як люди використовують навколишнє середовище та зловживають ним...» [6, с.4]. Екосистеми з тисячолітньою історією зв'язку між людьми та їх природною екологією раптово порушуються.

Внесок Мюльхойслера в еколінгвістику надихнув багатьох лінгвістів, які займаються екологією, на дослідження того, як мовні практики вплинули на поточну екологічну кризу, і ця робота заклала основу для «критичного повороту» еколінгвістики. Іншим важливим поштовхом для «критичного

повороту» в еколінгвістиці була теза Майкла Геллідея: «Забруднення тощо [...] – це не лише проблеми для біологів і фізиків. Вони також є проблемами для прикладної лінгвістичної спільноти» [4, с.12].

Таким чином можна виділити дві тенденції в екокритичній парадигмі: одна прагне виявити неекологічні елементи в мовній системі («граматика»), тоді як інша досліджує, як тексти мають справу з екологічними проблемами. Як приклад першого, Геллідей твердить, що «Грамматика англійської мови проводить категоріальне розрізнення між двома типами сутностей: тими, що зустрічаються в одиницях і підлягають обчисленню в граматиці, і тими, які зустрічаються в масі і є незліченними.[. ..] Наша грамматика (хоча не грамматика людської мови як такої) тлумачить повітря, воду та ґрунт, а також вугілля, залізо та нафту як «безмежні». Тобто як безмежно існуюче» [4, с.14].

Для Геллідея грамматика — це «теорія досвіду; теорія, яка народжується з дії, і тому служить керівництвом до дії, як метамова, якою ми живемо» [4, с.16]. Саме з цієї причини ми можемо аналізувати та критикувати мову письмових текстів про довкілля. За його словами, вони проявляються як текстові дії, які втілюють нашу «теорію досвіду». Існує дисонанс між структурами досвіду, представленими в мові, і тим, як виглядає «реальний світ», незалежно від мовної репрезентації.

В еколінгвістиці також існує позиція, згідно з якою, з екологічної точки зору звичайна мова є абсолютно неадекватною для представлення світу. Наприклад, стосовно бачення Пітера Фінке, грамматика транзитивності підтримує «...модель більярдної кулі реальності, в якій світ займають окремі сутності, кожна з яких має певну територію в просторі-часі» [3, с. 6].

Вчений бачить потребу замінити граматичні моделі більш «співзвучними» грамматиками, які використовують номіналізацію, граматичні метафори та ергативність. Цей світогляд, стверджує він, має бути підкріплений новою грамматикою. Однак недоліком цього є те, що надмірний акцент на мові применшує біофізичну реальність екологічних питань.

Критичні виклади дискурсивних рамок процвітають в еколінгвістиці. Лінгвістичний фокус у цьому масиві робіт – це метафора. Наприклад, Мартін Дьорінг показує, як метафори, використані в медійному дискурсі використовуються при описі «біорізноманіття» щоб дослідити його соціальну конструкцію в сучасному екологічному дискурсі: «Деся між підходами, орієнтованими на мову, і орієнтованими на фрази в еколінгвістиці, ми знаходимо критичні аналізи текстів («пароли»), які представляють мовну систему ('langue')» [2, с.9]. У кількох статтях вчений продемонстрував антропоцентризм словників, які визначають зв'язок тварин з їх корисністю для людини.

Так само Вільгельм Трампе критично досліджує лексику промислового сільського господарства, щоб показати зв'язки між, з одного боку, лінгвістичною реіфікацією, приховуванням фактів та евфемізмом, з

іншого боку, екологічною кризою. Трампе робить подвійний зв'язок із природною екологією: об'єкт його дослідження стосується не лише природної екології мови. Передумовою цієї роботи є те, що: «інформаційні процеси визначають складну структуру та постійну динаміку екологічних систем так само, як енергетичні та матеріальні процеси» [8, с.19]. Це призводить до визнання важливих екологічних процесів у людській мові, і таким чином цей підхід відкидає дуалізм природа–культура європейського мислення. Це також очевидно в тому, як цей підхід включає ідеї культурної екології.

Таким чином, теорія мовних світових систем представляє єдину модель людського життя, яка визначається як природною, так і культурною екологією: мова, яка традиційно часто розглядається як частина культури, а не природи, насправді є сполучною системою між обома сферами. Вона зберігає багато природних особливостей до наших днів, які повинні бути досліджені методами різних природничих наук, таких як: акустичний вимір, фізіологічні зв'язки та нейробіологічна основа. Мова — це жива копалина, тобто посередницька структурна ланка між людською природою та культурним світом.

ЛІТЕРАТУРА

1. A. Bastardas-Boada. The ecology of language contact: Minority and majority languages. *The Routledge handbook of ecolinguistics*. London: Routledge. 2018. С. 26–40.
2. M. Döring. Media reports about natural disasters: An ecolinguistic perspective. *The Routledge handbook of ecolinguistics*. London: Routledge. 2018. С. 293–308.
3. P. Finke. Go for the gaiacene! Knowledge, culture and corona. *Ecolinguística: Revista brasileira de ecologia e linguagem (ECO-REBEL)*. 2020. Вип. 6. № 4. С. 4–12.
4. M. A. Kirkwood Halliday. Applied linguistics as an evolving theme. *Language and education*: London: Continuum. 2007. Вип. 9. С. 1–19.
5. J. Li, S. Steffensen, G. Huang. Rethinking ecolinguistics from a distributed language perspective. *Language Sciences*. 2020. Вип. 80. С. 1–12.
6. P. Mühlhäusler. Revisiting greenspeak. *The second cognitive revolution: A tribute to Rom Harré*. Switzerland: Springer Nature. 2019. С. 81–88.
7. A. Stibbe. *Ecolinguistics: Language, ecology and the stories we live by*. London: Routledge. 2021. 260 с.
8. W. Trampe. Transdisciplinary linguistics: Ecolinguistics as a pacemaker into a new scientific age. *The Routledge of handbook of ecolinguistics*. London: Routledge. 2018. С. 406–419.
9. W. Zhou. Book review: *Ecolinguistics: Language, ecology and the stories we live by*. *Discourse Studies*. 2021. Вип. 23. № 3. С. 420–422.